

Quickscan Natuurtoets Herfstweg, Enschede

Definitief

Opdrachtgever:

Gemeente Enschede
De heer T. Polman
Postbus 20
7500 AA Enschede
T 053-4818181
E t.polman@enschede.nl
I www.enschede.nl

Opdrachtnemer:

Eelerwoude
Mossendamsdwarsweg 3
7472 DB GOOR
Postbus 53, 7470 AB GOOR
T (0547) 26 35 15
F (0547) 26 37 77
E info@eelerwoude.nl
I www.eelerwoude.nl

Project nr. 5498

Opgesteld door	Gecontroleerd	Datum
G. Lubbers	S. Boekhout	10-02-2012



INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	2
1.1 Aanleiding en doel.....	2
1.2 Ligging en begrenzing projectlocatie.....	2
2. HUIDIGE SITUATIE EN PLANVORMING	3
2.1 Gebiedsbeschrijving.....	3
2.2 Ruimtelijke ontwikkelingen	3
3. NATUURWETGEVING	5
3.1 Flora- en faunawet	5
3.2 Natura 2000-gebieden, Natuurbeschermingswet 1998.....	5
3.3 Ecologische Hoofdstructuur beschermd gebieden	5
4. METHODE.....	6
4.1 Bureauonderzoek.....	6
4.2 Terreinbezoek	6
5. ONDERZOEKRESULTATEN EN ANALYSE.....	7
5.1 Flora	7
5.2 Zoogdieren.....	7
5.2.1 Vleermuizen.....	7
5.2.2 Grondgebonden zoogdieren.....	8
5.3 Vogels.....	8
5.4 Overige beschermde diersoorten.....	9
6. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	10
6.1 Beschermde soorten aanwezig.....	10
6.2 Licht beschermde soorten aanwezig.....	10
6.3 Rekening houden met broedende vogels.....	10
6.4 Geen effect tabel 2 en 3-soorten	10
6.5 Natuurbeschermingswet 1998	10
6.6 Ecologische hoofdstructuur	10

LITERATUURLIJST

BIJLAGEN

Bijlage 1: Flora- en faunawet

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding en doel

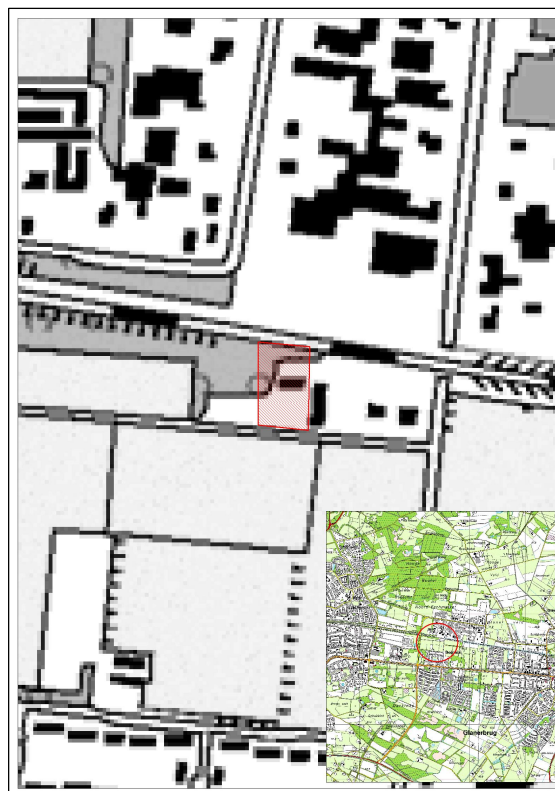
In november 2011 is in opdracht van de gemeente Enschede een verkennend onderzoek ('Quickscan') uitgevoerd in het kader van natuurwetgeving. Het onderzoek is noodzakelijk in verband met de voorgenomen ruimtelijke ontwikkeling van een perceel aan de Herfstweg (naast nr. 155) aan de oostzijde van Enschede (figuur 1).

Met dit onderzoek wordt de aanwezigheid van beschermde planten- en diersoorten in en rond het plangebied onderzocht. Op basis daarvan worden uitspraken gedaan over de (mogelijke) effecten van de voorgenomen ontwikkelingen en de eventueel noodzakelijke vervolgstappen.

Het onderzoek heeft bestaan uit een visuele inspectie van het terrein en het raadplegen van vrij beschikbare verspreidingsgegevens van beschermde planten- en diersoorten.

1.2 Ligging en begrenzing projectlocatie

De projectlocatie ligt aan de oostzijde van Enschede in de Eschmarke. Het projectgebied grenst aan de noordzijde aan een spoorlijn en aan de zuidzijde aan de Herfstweg. Figuur 1 geeft een overzicht.



Figuur 1. Ligging en begrenzing projectgebied (rode arcering). De inzet geeft de ligging van het plangebied ten oosten van Enschede aan (rode cirkel).

2. HUIDIGE SITUATIE EN PLANVORMING

2.1 Gebiedsbeschrijving

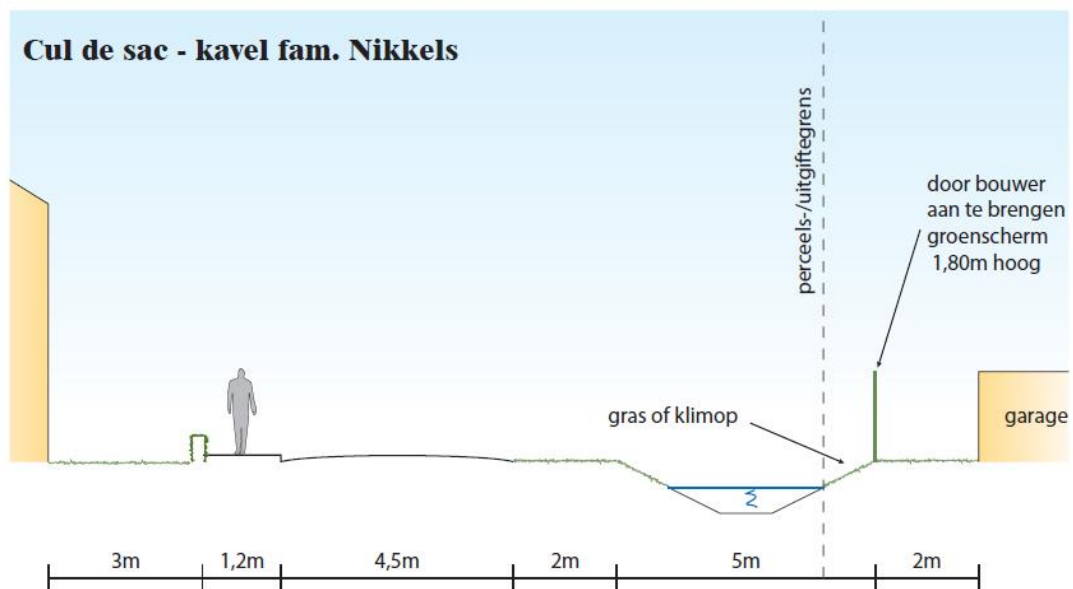
Het projectgebied bestaat uit een tuin in een bosachtige omgeving grenzend aan een woning. De schuur maakt onderdeel uit van het plangebied, de woning niet. De schuur bestaat uit plaatmateriaal en een plat dak. Er is geen spouwmuur aanwezig. Tegen de westkant van de schuur is open hardhout gestapeld. In de zuidwesthoek van het plangebied is een natte laagte aanwezig, ontstaan door een recente afgraving van de toplaag. Deze hoek grenst aan een akker waarop in 2011 maïs is verbouwd.

De tuin bestaat deels uit gazon. De bomen binnen het terrein hebben, met uitzondering van een tweetal eiken, een diameter op borsthoogte van minder dan 30 centimeter. De twee eiken hebben een diameter van 50 à 55 cm. In de tuin staan voornamelijk berken en wilgen. Het bosperceel in en rond de tuin is sterk verruigd met braam, vlier en er staan enkele coniferen. Er komen binnen het plangebied geen water-elementen voor, ook is geen (buiten)verlichting aangetroffen.

2.2 Ruimtelijke ontwikkelingen

Binnen het plangebied zal een twee-onder-een kap woning worden gerealiseerd met daarnaast een watergang. Uitgangspunt voor deze natuurtoets is dat de aanwezige beplanting wordt gekapt en de schuur wordt afgebroken. De huidige woning blijft ongewijzigd aanwezig. Figuur 2 geeft een overzicht van de nieuwe situatie waarbij tevens de nog te realiseren woningen in de omgeving zijn weergegeven.

voorstel verkaveling fam. Nikkels



Figuur 2. Overzicht voorgenomen ruimtelijke ontwikkelingen (bron: gemeente Enschede, november 2011).

3. NATUURWETGEVING

De natuurwet- en regelgeving kent twee sporen, namelijk een gebiedsgericht (Natuurbeschermingswet 1998) en een soortgericht spoor (Flora- en faunawet). Met de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998 zijn de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn in de nationale wetgeving geïmplementeerd.

3.1 Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet richt zich op de bescherming van soorten. De Flora- en faunawet gaat uit van het 'nee, tenzij'-principe. Bepaalde handelingen, waaronder ruimtelijke ingrepen, waarbij beschermde soorten in het geding zijn, zijn slechts bij uitzondering en onder voorwaarden mogelijk. Centraal hierbij staat de zorgplicht. De zorgplicht houdt in dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende planten en dieren en hun leefomgeving.

Onder bepaalde voorwaarden is een algemene vrijstelling geregeld van de ontheffingsplicht van de Flora- en faunawet. Welke voorwaarden verbonden zijn aan de vrijstelling hangt af van de dier- of plantensoorten die voorkomen in het plangebied. Hiertoe worden verschillende beschermingsregimes onderscheiden.

- Soorten van tabel 1 – algemene soorten – lichtste beschermingsregime
- Soorten van tabel 2 – overige soorten – middelste beschermingsregime
- Soorten van tabel 3 – genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en in bijlage 1 van de AMvB – zwaarste beschermingsregime

Vogels nemen in de Flora- en faunawet een bijzondere positie in. Vogels worden tijdens het broedseizoen beschermd door de Flora- en faunawet. Voor het aantasten van broedende vogels geldt een zware toets vergelijkbaar met tabel 3-soorten. Daarnaast zijn voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van een aantal vogelsoorten jaarrond beschermd (mits niet definitief verlaten). Het betreft nesten van boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele

kwikstaart, huismus, havik, kerkuil, oehoe, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespandief en zwarte wouw.

Voor tabel 1-soorten geldt voor ruimtelijke ontwikkeling een vrijstelling van de ontheffingsplicht en is daarom geen ontheffing nodig. Deze soorten zijn bij dit onderzoek buiten beschouwing gelaten. Zie bijlage 1 voor een uitgebreide beschrijving en toelichting op de Flora- en faunawet.

3.2 Natura 2000-gebieden, Natuurbeschermingswet 1998

Natura 2000 is een samenhangend netwerk van natuurgebieden in Europa. Natura 2000 bestaat uit gebieden die zijn aangewezen in het kader van de Europese Vogelrichtlijn (79/409/EEG) en gebieden die zijn aangemeld op grond van de Europese Habitatrichtlijn (92/43/EEG). Deze gebieden worden in Nederland op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 beschermd.

Er is geen sprake van beschermde gebieden in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 ter plaatse of in de nabijheid van het plangebied. Toetsing aan de Natuurbeschermingswet 1998 is niet aan de orde.

3.3 Ecologische Hoofdstructuur beschermd gebieden

De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is de kern van het Nederlandse natuurbeleid. De EHS is in provinciale structuurvisies uitgewerkt. In of in de directe nabijheid van de EHS geldt het 'nee, tenzij'-principe. In principe zijn er geen ontwikkelingen toegestaan als zij de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied aantasten.

Het plangebied maakt geen onderdeel uit van de EHS of grenst hieraan. Een toetsing is derhalve niet aan de orde.

4. METHODE

De aanwezige natuurwaarden zijn in beeld gebracht op basis van een verkenning van bestaande inventarisatiegegevens en een verkennend veldbezoek.

4.1 Bureauonderzoek

Naast de informatie die verkregen is met het veldbezoek is gebruik gemaakt van informatie uit literatuurbronnen (regionale verspreidingsatlassen etc.) en onze gebiedskennis naar aanleiding van diverse flora- en faunaonderzoeken in en rond Enschede. In het bijzonder is gebruik gemaakt van het uitgebreide flora- en faunaonderzoek dat in 2004 is uitgevoerd, waarbij het plangebied onderdeel uitmaakte van een aanzienlijk groter onderzoeksgebied (*Eelerwoude, 2004*).

De website www.waarneming.nl is ook geraadpleegd. Een groot aantal amateurs kunnen op deze websites hun natuurwaarnemingen kwijt. De site wordt gecontroleerd door een validatiecommissie. Soortwaarnemingen via deze bron zijn redelijk betrouwbaar, maar kunnen moeilijk geverifieerd worden. Wel kan het een beeld geven van mogelijke soorten in de regio. Waarnemingen zijn, in tegenstelling tot regionale verspreidingsatlassen, vaak tot op de exacte locatie te herleiden.

4.2 Terreinbezoek

Het veldbezoek op 22 november 2011 was verkennend van aard, waarbij aan de hand van de aanwezige terreintypen het voorkomen van beschermde planten- en diersoorten is bepaald. Het veldbezoek is door G. Lubbers, ecologisch adviseur bij Eelerwoude, uitgevoerd bij zonnig weer met een temperatuur van 5 °C.

5. ONDERZOEKSRESULTATEN EN ANALYSE

5.1 Flora

Voorkomen en functie

Er zijn tijdens het veldbezoek geen beschermde plantensoorten aangetroffen. Het jaargetijde was echter ook niet geschikt om planten te inventariseren. In het gazon komt veel kruipende boterbloem, een indicator voor verrijkte voedselomstandigheden. Het bos binnen het plangebied is sterk verruigd met braam.

Gelet op de aanwezige terreintypen, het beheer en de functie van het projectgebied is het niet waarschijnlijk dat binnen de projectlocatie beschermde plantensoorten voorkomen.

In 2004 werd op flinke afstand van het plangebied het beschermde ruig klokje (tabel 2 Flora en faunawet) aangetroffen. Vermoedelijk ging het om verwilderde exemplaren.

Effecten en nader onderzoek

In het plangebied zijn geen beschermde plantensoorten aangetroffen, deze worden hier door het ontbreken van geschikte groeiplaatsen ook niet verwacht.

Nader (veld)onderzoek of het aanvragen van een ontheffing wordt voor beschermde flora niet noodzakelijk geacht.

5.2 Zoogdieren

5.2.1 Vleermuizen

Voorkomen en functie

In het plangebied is tijdens het dagbezoek beoordeeld of de locatie geschikt is voor vleermuizen. Hierbij is onderscheid gemaakt in: verblijfplaats, vliegroute en foerageergebied.

Tijdens het onderzoek in 2004 zijn in en rond het projectgebied tenminste zes vleermuissoorten aangetroffen: gewone dwergvleermuis, gewone grootvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis, watervleermuis en baardvleermuis. De waarnemingen van enkele foeragerende

baardvleermuizen zijn op basis van de huidige inzichten discutabel. Om deze soort met zekerheid te kunnen determineren zijn geluidsopnames nodig voor analyse. Deze zijn echter niet beschikbaar.

Van de genoemde soorten werd in 2004 van de gewone dwergvleermuis een mogelijke verblijfplaats vastgesteld in de woning die grenst aan het plangebied. Om welke aantallen het gaat is niet bekend. De overige vleermuiswaarnemingen in en rond het plangebied betreffen kleine aantallen foeragerende dieren van laatvlieger, rosse vleermuis en watervleermuis. Uit de literatuur zijn in de omgeving aanvullend nog waarnemingen van bosvleermuis bekend (*Douma et al., 2011*).

Verblijfplaats

Aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen kan worden uitgesloten. De schuur binnen het plangebied is ongeschikt als verblijfplaats. De aanwezige houtstapel waarin enkele dieren van soorten als gewone en ruige dwergvleermuis soms wegkruipen, is te smal om een functie te kunnen hebben als (winter)verblijfplaats. Er zijn in de aanwezige bomen geen potentieel geschikte holten aangetroffen, de meeste beplanting is nog te jong om holten te kunnen bevatten. Aanwezigheid van verblijfplaatsen van boombewonende soorten als bosvleermuis en rosse vleermuis is daarmee niet waarschijnlijk.

Een mogelijke verblijfplaats van gewone dwergvleermuis in de woning blijft ongewijzigd gehandhaafd. De woning ligt buiten het plangebied en er worden door de planontwikkelingen geen effecten op de verblijfplaats verwacht.

Vliegroute en/of foerageergebied

Het is waarschijnlijk dat het plangebied onderdeel uitmaakt van het foerageergebied van een aantal algemene vleermuissoorten. Het gaat om vermoedelijk enkele exemplaren. Door het ontbreken van lijnvormige beplantingen in combinatie met de geringe oppervlakte van het plangebied kan worden uitgesloten dat het plangebied een belangrijke functie

heeft voor vleermuizen als foerageergebied en/of als vliegroute.

Effecten en ontheffing

Met de voorgenomen ontwikkelingen worden geen negatieve effecten op vleermuizen verwacht.

Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing wordt voor vleermuizen niet noodzakelijk geacht.

5.2.2 Grondgebonden zoogdieren

Voorkomen en functie

Tijdens het veldbezoek zijn geen grondgebonden zoogdieren of hun sporen aangetroffen. Gelet op de aanwezige biotopen is het waarschijnlijk dat het plangebied het leefgebied vormt van een aantal algemene en licht beschermde soorten als bosmuis, rosse woelmuis, egel, konijn en haas. Daarnaast zullen ook soorten met een groter leefgebied van het plangebied gebruik maken om hier te foerageren. Het gaat om soorten als eekhoorn, vos, ree, bunzing, wezel, hermelijn en steenmarter. Verblijfplaatsen van deze soorten zijn echter niet aangetroffen. Speciale aandacht is uitgegaan naar mogelijke verblijfplaatsen van strenger beschermde soorten als eekhoorn, steenmarter en strikt beschermde soorten als das en boommarter. Van geen van deze soorten zijn verblijfplaatsen aangetroffen.

Uit de periode 1989 -1998 is in de omgeving van het plangebied een waarneming van de strikt beschermde waterspitsmuis bekend (*Douma et al., 2011*). Geschikt leefgebied ontbreekt echter zodat uitgesloten kan worden dat deze soort binnen het plangebied voorkomt. Dit geldt ook voor de strikt beschermde veldspitsmuis, waarvan enkele waarnemingen ten zuiden en ten noorden van de Eschmarke bekend zijn.

Effecten en ontheffing

De ingreep zal naar verwachting leiden tot een beperkt verlies van leefgebied van de genoemde zoogdieren van tabel 1 van de Flora- en faunawet. Dit heeft geen negatieve invloed op de gunstige staat van instandhouding van de lokale populatie. Voor deze soorten geldt bovendien een vrijstelling (voor overtreding van de

verbodsbepalingen) bij ruimtelijke ontwikkelingen.

Strikt(er) beschermde grondgebonden zoogdieren

Op zwaarder beschermde tabel 2 en 3-soorten worden geen negatieve effecten verwacht. Het plangebied kan in principe onderdeel uitmaken van de leefomgeving van een aantal van deze soorten, maar is zo gering van omvang dat het verdwijnen hiervan geen negatief effect heeft op het voorkomen van deze soorten. Verblijfplaatsen van strikt(er) beschermde soorten zijn niet aangetroffen binnen het plangebied of de directe omgeving.

Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing wordt voor de groep van grondgebonden zoogdieren niet noodzakelijk geacht.

5.3 Vogels

Voorkomen en functie

Algemene broedvogels

De aangetroffen vogels binnen en direct rondom het plangebied vallen onder de algemene broedvogels van tuinen en bossen. Tijdens het veldbezoek zijn in en rond het plangebied de volgende soorten waargenomen: merel, roodborst, pimpelmees, gaai, staartmees en kauw.

In het plangebied zijn geen zeldzame en kritische vogelsoorten, evenals verblijfplaatsen en sporen van vogelsoorten die jaarrond van vaste rust- en verblijfplaatsen gebruik maken, aangetroffen. Deze soorten worden hier ook niet verwacht door het ontbreken van geschikt leefgebied.

Tijdens het uitgebreide veldonderzoek in 2004 zijn in en rond het plangebied van in totaal 41 soorten territoria vastgesteld. Binnen en direct rondom het plangebied ging het om (vrij) algemene soorten te weten tjiftjaf, fitis, vink, koolmees, pimpelmees, merel, winterkoning, heggemus, boomkruiper, zwartkop, tuinfluiter, staartmees en kauw.

Effecten en ontheffing

Voor alle beschermde, inheemse (ook de algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt vanuit de Flora- en faunawet een verbod op

handelingen die nesten of eieren beschadigen of verstoren. Ook handelingen die een vaste rust- of verblijfplaats van beschermde vogels verstoren zijn niet toegestaan. In de praktijk betekent dit dat versturende werkzaamheden alleen buiten het broedseizoen¹ uitgevoerd mogen worden. Voor soorten die jaarrond gebruik maken van hun verblijfplaats is deze maatregel onvoldoende. Duidelijk is dat binnen en direct rond het plangebied geen jaarrond-soorten aanwezig zijn. Dit omdat geschikt biotoop ontbreekt. In de woningen rond het plangebied zijn geen huismussen aangetroffen, ook in 2004 zijn hier geen huismussen vastgesteld. Van negatieve effecten op jaarrond-soorten als de huismus is dan ook geen sprake.

In de sinds augustus 2009 geldende 'Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten' zijn in categorie 5 van deze lijst een aantal vogelsoorten opgenomen die ook in het plangebied voor (kunnen) komen. Het gaat om een groep van broedvogelsoorten die vaak terugkeert naar de plaats waar ze hebben gebroed, maar die over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats door bijvoorbeeld ruimtelijke ontwikkelingen verloren is gegaan, uit te wijken naar andere locaties in de omgeving. In deze situatie gaat het om koolmees, pimpelmees en boomkruiper. Het gaat echter om een enkel broedpaar van een algemene soort. Het plangebied blijft na de herontwikkeling voor deze soorten een geschikt leefgebied. Van negatieve effecten die vragen om mitigerende of compenserende maatregelen is voor de groep van categorie 5-soorten daarom geen sprake.

Indien rekening wordt gehouden met het broedseizoen, is nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing voor de groep van vogels niet noodzakelijk.

5.4 Overige beschermde diersoorten

Voorkomen en functie

Met betrekking tot de groep van overige beschermde soorten worden in en rond het plan-

gebied alleen algemene en lichtbeschermde soorten verwacht. Het gaat om soorten als bruine kikker en gewone pad. Voor strikt(er) beschermde soorten zoals levendbarende hagedis, hazelworm en diverse watergebonden diersoorten is binnen het plangebied geen geschikt leefgebied aanwezig. Bovendien is een aantal van de in de Flora- en faunawet opgenomen soorten dusdanig zeldzaam en grotendeels gebonden aan specifieke biotopen zoals heide, hoogveen en laagveen, dat het niet waarschijnlijk is dat de projectlocatie voor deze soorten een functie vervult.

Effecten en ontheffing

De ingreep kan leiden tot een beperkt verlies van leefgebied een aantal licht beschermde soorten uit de Flora- en faunawet. Dit heeft geen negatieve invloed op de gunstige staat van instandhouding van de lokale populatie. Voor deze soorten geldt bovendien een vrijstelling (voor overtreding van de verbodsbepalingen) bij ruimtelijke ontwikkelingen. Negatieve effecten op strikt(er) beschermde soorten worden niet verwacht, simpelweg omdat geschikt leefgebied voor deze soorten ontbreekt.

Het aanvragen van een ontheffing of het uitvoeren van nader onderzoek is voor de groep van overige beschermde diersoorten niet van toepassing.

¹ In het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. Globaal gaat het echter om de periode van 15 maart tot 15 juli.

6. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

6.1 Beschermde soorten aanwezig

Geconcludeerd wordt dat het plangebied een geschikt leefgebied vormt voor een beperkt aantal beschermde planten- en diersoorten in het kader van de Flora- en faunawet. Het gaat om algemene en licht beschermde soorten, zoals grondgebonden zoogdieren en amfibieën, maar ook strikt beschermde soorten zoals vogels en vleermuizen.

6.2 Licht beschermde soorten aanwezig

Met de voorgenomen ruimtelijke ingrepen gaat voor tabel 1-soorten weliswaar leefgebied verloren, maar van negatieve effecten op populaties is geen sprake. Wel kunnen op individueel niveau (tijdelijk) negatieve effecten optreden, bijvoorbeeld door verlies van leefgebied. Deze licht beschermde soorten behoren tot de categorie 'niet ontheffingsplichtig bij ruimtelijke ingrepen'. Wel geldt ook voor deze soorten de algemene zorgplicht. Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is voor deze soorten niet aan de orde.

6.3 Rekening houden met broedende vogels

Voor alle beschermde, inheemse (ook de algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt vanuit de Flora- en faunawet een verbod op handelingen die nesten of eieren beschadigen of verstoren. Ook handelingen die een vaste rust- of verblijfplaats van beschermde vogels verstoren zijn niet toegestaan. In de praktijk betekent dit dat verstorende werkzaamheden alleen buiten het broedseizoen² uitgevoerd mogen worden. Geadviseerd wordt om de beplanting vóór de start van het broedseizoen te verwijderen en de

schuur vroegtijdig af te breken. Dit om te voorkomen dat op deze plaatsen vogels gaan nestelen.

6.4 Geen effect tabel 2 en 3-soorten

Er worden geen negatieve effecten verwacht op andere zwaarder beschermde soorten zoals eekhoorn, das, steenmarter en vleermuizen. Nader (veld)onderzoek of het aanvragen van een ontheffing (ex. artikel 75a) wordt niet noodzakelijk geacht.

Geadviseerd wordt om de beplanting vóór de start van het broedseizoen te verwijderen en de schuur vroegtijdig af te breken. Dit om te voorkomen dat op deze plaatsen vogels gaan nestelen.

6.5 Natuurbeschermingswet 1998

Er is geen sprake van beschermde gebieden in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 ter plaatse of in de nabijheid van het plangebied. Toetsing aan de Natuurbeschermingswet 1998 is niet aan de orde.

6.6 Ecologische hoofdstructuur

Het plangebied maakt geen onderdeel uit van de EHS of grenst hieraan. Een toetsing is derhalve niet aan de orde.

² In het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. Globaal gaat het echter om de periode van 15 maart tot 15 juli.



LITERATUURLIJST

Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (RAVON) (Redactie), 2009. *De amfibieën en reptielen van Nederland. Nederlandse fauna 9*. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey –Nederland, Leiden.

Douma, M., C.P.M. Zoon & A.D. Bode, 2011. *De Zoogdieren van Overijssel, leefwijze en verspreiding in de periode 1970 t/m 2010*. Uitgeverij Profiel, Bedum.

Eelerwoude, 29 oktober 2004. *Flora- en faunaonderzoek Eschmarkerveld, gemeente Enschede (project 1040)*. Eelerwoude, Goor.

Koninklijke Vermande, 1999-2007, *Planten en dieren, Flora- en faunawet, band 1, 2, 3 en 4*, SDU Uitgeverij, Den Haag.

Limpens, H. K, Mosterd & W. Bongers, 1997. *Atlas van de Nederlandse vleermuizen, onderzoek naar verspreiding en ecologie*. KNNV Uitgeverij, Utrecht.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2004, *501 Algemene Maatregel van Bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen*, Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden.

Geraadpleegde sites:

www.waarneming.nl



BIJLAGEN

Bijlage 1: Flora- en faunawet

BIJLAGE 1: FLORA- EN FAUNAWET

Flora- en faunawet

Inleiding

Per 1 april 2002 is de Flora- en faunawet in werking getreden. In deze wet, gepubliceerd op 14 juli 1998 in het Staatsblad 402, is de soortbescherming geregeld van in Nederland inheemse in het wild voorkomende dier- en plantensoorten. De wet sluit aan op de Europese natuurregelgeving (Natura 2000). De wet is in plaats gekomen voor de Jachtwet, de Vogelwet 1936, de soortenparagraaf uit de Natuurbeschermingswet, de Wet bedreigde inheemse dier- en plantensoorten en de soortbeschermingscomponent uit de Europese Habitatrichtlijn en de Europese Vogelrichtlijn. Deze Europese soortenbescherming heeft met de Flora- en faunawet dus een Nederlandse vertaling gekregen.

Zorgplicht

De Flora- en faunawet gaat over de bescherming van ongeveer 500 planten- en diersoorten, van de 36.000 soorten die in Nederland voorkomen. Het uitgangspunt van de wet is dat geen schade mag worden gedaan, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het 'nee, tenzij-principe'). Centraal staat hierbij de zorgplicht, wat inhoudt dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten en hun leefomgeving. De wet erkent hierbij de intrinsieke waarde van de in het wild voorkomende dier- en plantensoorten. Alle soorten hebben een eigen rol in het ecosysteem en dragen bij aan de biodiversiteit. Dat betekent dat voor de wet alle dieren en planten van onvervangbare waarde zijn en dat daar dus zorgvuldig mee omgegaan moet worden. Het gevolg is onder andere, dat iedereen die redelijkerwijs weet of kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor beschermde dier- of plantensoorten worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten, dan wel naar redelijkheid alle maatregelen te nemen om die gevolgen te voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

Beschermde soorten

Via de Flora- en faunawet worden de volgende planten- en diersoorten beschermd:

- ruim 100 inheemse plantensoorten die van nature in Nederland in het wild voorkomen;
- alle soorten vogels die van nature op het grondgebied van de lidstaten van de EU in het wild voorkomen;
- alle zoogdieren die van nature in Nederland in het wild voorkomen, met uitzondering van bruine rat, zwarte rat en huismuis;
- alle amfibieën en reptielen die van nature in Nederland in het wild voorkomen;
- vissen, en schaal- en schelpdieren voorzover ze niet onder de Visserijwet vallen;
- bepaalde soorten insecten (bijvoorbeeld vlinders, libellen en mieren);

Als beschermde inheemse soort kunnen door middel van algemene maatregel van bestuur worden aangewezen. Het gaat om soorten die van nature in Nederland voorkomen en: die in hun voortbestaan bedreigd of gevaar lopen in hun voortbestaan bedreigd worden; mogelijk in hun voortbestaan bedreigd worden door overmatige benutting en die uit Nederland zijn verdwenen, maar waarvan de kans op terugkeer reëel is.

Verbodsbepalingen

Om de instandhouding van de wettelijk beschermde soorten te waarborgen, moeten negatieve effecten op die instandhouding voorkomen worden. Welke negatieve effecten dat precies zijn, kan niet in een lijst opgesomd worden. Dat is afhankelijk van soort, locatie en aard van de ingreep. Om die bescherming toch enigszins concreet te maken, zijn een aantal voor planten en dieren schadelijke handelingen als verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet opgenomen. De belangrijkste artikelen zijn:

- Artikel 8: het is verboden beschermde planten te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
- Artikel 9: het is verboden beschermde dieren te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
- Artikel 10: het is verboden beschermde dieren opzettelijk te verontrusten.
- Artikel 11: het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde dieren te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

- Artikel 12: het is verboden eieren van beschermde dieren te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Ontheffing

Bij werkzaamheden waarbij een schadelijk effect optreedt voor beschermde soorten, is een ontheffing of vrijstelling nodig op de in de wet gestelde verbodsbepalingen (artikel 8 tot en met 18). In artikel 75 van de Flora- en faunawet wordt de mogelijkheid geboden om ontheffing aan te vragen op de verbodsbepalingen. De bevoegdheid om een ontheffing te verlenen in het kader van artikel 75 van de Flora- en faunawet ligt bij de Staatssecretaris van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie. Een aanvraag tot ontheffing kan worden ingediend bij Dienst Regelingen van het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie.

Bij de ontheffingverlening gelden, afhankelijk van de status van de soort, verschillende voorwaarden waaraan voldoen moet worden. Onderscheid wordt gemaakt in een lichte toets en een uitgebreide toets.

De **lichte toets** geldt voor algemene soorten en overige soorten (categorie 1 en 2; zie vrijstelling). De lichte toets houdt in dat de werkzaamheden het voortbestaan van de soort niet in gevaar mogen brengen (doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding).

De **uitgebreide toets** geldt voor soorten die in bijlage IV van de Habitatrichtlijn zijn opgenomen, voor soorten van bijlage 1 AMvB artikel 75 en voor beschermde vogelsoorten (categorie 3; zie vrijstelling). De uitgebreide toets houdt in dat:

- de werkzaamheden het voortbestaan van de soort niet in gevaar mogen brengen (doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding) en
- er geen alternatief is voor de activiteiten en
- er sprake is van groot maatschappelijk belang (zoals volksgezondheid, openbare veiligheid et cetera) en
- de werkzaamheden zodanig worden uitgevoerd dat er sprake is van zorgvuldig handelen.

Vrijstelling

In het *'Besluit houdende wijziging van een aantal algemene maatregelen van bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen'*, ook wel AMvB artikel 75 genoemd, zijn (onder andere) een aantal wijzigingen rondom ontheffingen en vrijstellingen beschreven. In het kort houdt de wijziging in dat niet altijd meer een ontheffing noodzakelijk is. De vrijstellingsregeling bevat vrijstellingen voor activiteiten die vallen onder:

- bestendig beheer en onderhoud (ook in landbouw en bosbouw),
- bestendig gebruik en
- ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Welke voorwaarden verbonden zijn aan de vrijstelling hangt af van de dier- of plantensoorten die voorkomen. Hierbij is onderscheid gemaakt in drie categorieën, waarin soorten zijn ingedeeld op basis van zeldzaamheid en kwetsbaarheid.

Tabel 1 – Algemene soorten

Voor deze soorten geldt de lichtste vorm van bescherming. Als de werkzaamheden of activiteiten vallen onder de hierboven beschreven activiteiten, dan geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen van Artikel 8 tot en met 12 van de Flora- en faunawet. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. De aanvraag wordt beoordeeld volgens de lichte toets. Uiteraard geldt wel de algemene zorgplicht.

Tabel 2 – Overige soorten

Deze soorten genieten een zwaardere bescherming. Er geldt alleen een vrijstelling als sprake is van werkzaamheden of activiteiten zoals hierboven beschreven én indien gehandeld wordt volgens een, door de Staatssecretaris van EL&I, goedgekeurde gedragscode. Indien niet gewerkt wordt volgens een gedragscode, kan het aanvragen van een ontheffing noodzakelijk zijn. De aanvraag wordt beoordeeld volgens de lichte toets.

Tabel 3 – Soorten, genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en in bijlage 1 AMvB artikel 75

Deze soorten genieten de zwaarste bescherming. Ook al is sprake van werkzaamheden zoals hierboven beschreven, dan hangt het van de precieze aard van de werkzaamheden af of een vrijstelling met gedragscode geldt, of een ontheffing noodzakelijk is. Voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting geldt altijd dat voor deze soorten een ontheffing moet worden aangevraagd. De aanvraag wordt beoordeeld volgens de uitgebreide toets.

Vogels

Vogelsoorten zijn niet opgenomen in de hierboven genoemde categorieën. Voor verstoring van vogels en vogel-nesten wordt geen ontheffing verleend voor ruimtelijke inrichting of ontwikkeling en niet voor dwingende redenen van openbaar belang. Voor vogels geldt dat u alleen ontheffing kunt krijgen op grond van een wettelijk belang uit

de Vogelrichtlijn. Dat zijn: bescherming van flora en fauna, veiligheid van het luchtverkeer, volksgezondheid of openbare veiligheid. Buiten het broedseizoen mogen de nestplaatsen, zonder ontheffing, worden verstoord. Daarbij geldt geen standaardperiode voor het broedseizoen. Van belang is of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. De meeste vogels broeden tussen medio maart en medio juli. Van een (beperkt) aantal vogels is de nestplaats jaarrond beschermd. Op de volgende categorieën gelden de verbodsbepalingen van artikel 11 van de Flora- en faunawet het gehele seizoen:

- 1 Nesten die binnen en buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.
- 2 Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop.
- 3 Nesten van vogels die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing.
- 4 Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen.

Nesten die niet het hele jaar door zijn beschermd in de 'Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten' worden de volgende soorten aangegeven als categorie 5. Deze zijn buiten het broedseizoen niet beschermd. Categorie 5-soorten zijn wel jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

- 5 Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Mitigatie

Negatieve effecten en daarmee een ontheffingsaanvraag kunnen worden voorkomen door vooraf gaand aan het project mitigerende (= verzachtende) maatregelen op te stellen en uit te voeren. Het gaat dan om het behoud van de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort.